

CÂTEVA OBSERVAȚII ASUPRA MATERIALULUI FAUNISTIC DE LA CHEILE TURZII — „PEȘTERA UNGUREASCA“

Cheile Turzii este o rezervație naturală complexă (geologică, floristică, faunistică) ce se întinde pe o suprafață de 175,70 ha între localitățile Petrești de Jos și Cheia. O mulțime de fenomene carstice (peșteri, arcade, firide) formate în calcare de vârstă jurasică se pot întâlni în zonă, precum și o mare diversitate de specii de plante (cca. 1 000) și animale (cca. 70 păsări). Unele dintre aceste plante sunt relicte terțiare cum ar fi: scorușul (*Sorbus dacica*), usturoiul de stâncării (*Allium obliquum*), cea mai vestică specie din arealul său, cărcelul (*Ephedra distachya*), iar unele specii de păsări din această zonă sunt monumente ale naturii: acvila de munte (*Aquila chrysaetos*), mierla de piatră (*Monticola saxatilis*), drepneaua mare (*Apus melba*) etc. (Monah — Ardelean — Georgescu 1993, p. 39).

Cheile Turzii au o mare importanță și din punct de vedere arheologic cunoșcând cea mai mare concentrare de urme din Transilvania, peste 200 de puncte arheologice (Lazarovici — Meșter — Dascălu 1995, p. 538). Primele săpături arheologice au fost efectuate de E. Orosz încă din secolul trecut și au fost continuante de N. Vlassa între anii 1966—1972 (RepCluj 1992, p. 101—103). În peșteri, grote și pe platoul de deasupra cheilor este atestată viețuirea omului din paleolitic și până în Evul Mediu târziu. Între anii 1982—1986 a început o cercetare sistematică a zonei pentru înregistrarea tuturor obiectivelor arheologice din zonă.

Ne vom opri asupra săpăturii arheologice efectuate în vara anului 1995, în punctul numit „Peștera Ungurească“ sau „Peștera Caprelor“. Este situată pe malul drept al Hășdatelor, la baza unui perete înalt de aproximativ 100 m, numit „Peretele Vulturilor“. În această peșteră au fost descoperite materiale arheologice din Musterian, materiale apartinând culturilor Petrești, orizontului de ceramică cu torți pastilate, Coțofeni, Sighișoara-Wittenberg, Hallstatt C, o săgeată scitică și urme sporadice din epoca romană și din secolul XI—XII (RepCluj 1992, p. 103).

Lotul osteologic este destul de bogat cumulând 1122 oase și fragmente osoase determinate. Pentru prelucrarea acestui material au fost create două baze de date. Aceste baze servesc pe de o parte la o mai bună evidență a materialului determinat, iar pe de altă parte la o prelucrare statistică mai ușoară și mai rapidă.

Prima bază de date, numită „Osteologie“, cuprinde contextul arheologic în care a fost găsit osul precum și toate informațiile utile pe care le poate furniza acest os. Câmpurile acestei baze de date sunt: localitate, punct arheologic, an, secțiune, carou, adâncime, complex, nivel, cultură, epocă, fază, specie, element anatomic, simetrie (drept, stâng,

axial, nedeterminat), fragment (proximal, diafizar, distal), epifizare (osificare), vârsta, sex (în cazul în care acesta se poate stabili), talie (înălțimea la greabăn în cazul în care aceasta se poate calcula), mod de prelucrare (ardere, intervenții umane), descrierea prelucrării, observații, deținător (muzeul căruia îi aparține materialul), număr de inventar. În această bază de date fiecărei linii îi corespunde un singur os.

Cea de a doua bază de date, numită „Osteologie (dimensiuni)“, cuprinde numai oasele măsurabile (numărul de inventar, tipul de dimensiune luat și valoarea dimensiunii). În această bază de date mai multe liniile corespund unui singur os, deoarece adeseori pe un singur os sau fragment osos pot fi luate mai multe dimensiuni. Legătura între cele două baze de date este realizată prin numărul de inventar al fragmentului care este prezent în ambele baze. Deoarece toate oasele descoperite în același context arheologic poartă același număr de inventar, pentru diferențiere am adăugat la sfârșitul fiecărui număr câte o literă din alfabet pentru fiecare os în parte (de exemplu, pentru numărul de inventar P142503 oasele măsurabile sunt notate cu P142503a, P142503b, P142503c etc.). În aceste baze de date informația este introdusă codificată în cele mai multe cazuri, explicația lor găsindu-se în dicționare.

Există însă un inconvenient în ce privește materialul de la Cheile Turzii. Am fost nevoiți să excludem din prelucrarea statistică o bună parte din material. Datorită distrugerii și răvășirii stratigrafiei în unele carouri au fost găsite fragmente ceramice aparținând mai multor culturi (în același carou). Pentru a evita comiterea unor greșeli (oasele neputându-se data) observațiile noastre se rezumă la un singur rând de carouri și anume carourile 5 (A-E), unde stratigrafia este nederanjată.

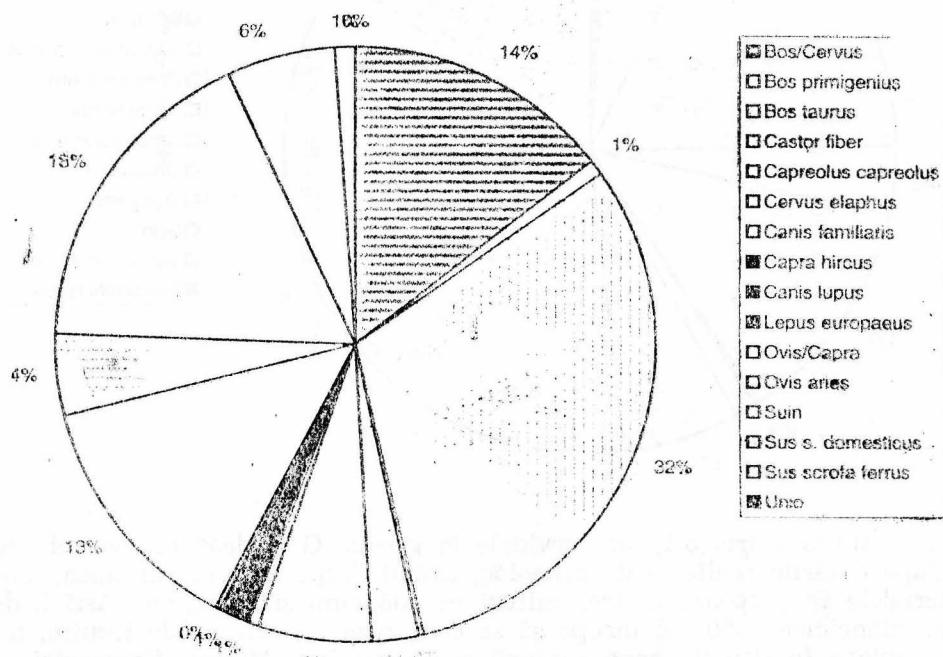
În tabelul 1 am dat totuși o listă cu speciile determinate incluzând aici și pe acelea ce au fost determinate pe baza oaselor provenite din carourile amestecate. Se constată existența unui spectru faunistic destul de bogat reprezentat prin 6 specii domestice: *Bos taurus* (boul), *Ovis aries* (oaia), *Capra hircus* (capra), *Sus scrofa domesticus* (porcul). *Canis familiaris* (câinele), *Lepus europaeus* (iepurele) și 6 specii sălbatică: *Bos primigenius* (bourul), *Cervus elaphus* (cerbul), *Capreolus capreolus* (câpriorul), *Sus scrofa ferrus* (mistrețul), *Canis lupus* (lupul) și *Castor fiber* (castorul). Tabelul 2 cuprinde lista de specii și frecvența lor excluzând materialul provenit din carourile amestecate. Se observă aici lipsa castorului, câinelui, lupului). Este posibil ca unele din aceste specii să aparțină perioadei istorice care ne interesează dar pentru că nu putem demonstra acest lucru vom renunța la aceste specii la prelucrare. În grupa *Bos/Cervus* au fost incluse toate coastele pentru care nu am reușit diferențierea specifică, dar cu siguranță dintre acestea majoritatea aparțin bovinelor, deci procentul acestui grup în așezare este în mod cert mai ridicat.

Repartiția speciilor pe complexe (tabel 3) arată că în vatrele 7; 9; 9B; deasupra vatrei 8A, la nivelul de călcare al vatrei 8C și în groapa G diversitatea speciilor găsite este cea mai mare. În groapa 11, în vatra 13B și sub vatra 8B și 8C bovinele sunt cele care predomină numeric, găsindu-se aici aproape în exclusivitate; ovicapriniile se regăsesc în special în vatrele 7, 9B și 16, suinele cu precădere în groapa G, vatra 7

Tabel 1

Frevență materialului osos pe specii

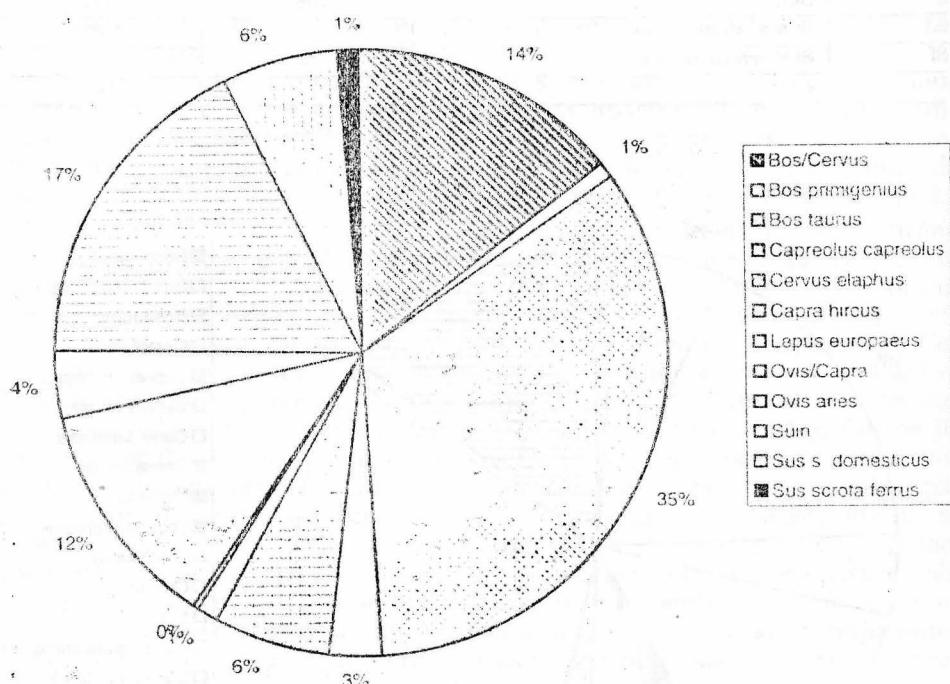
Specia	Nume	Total	%
BC	Bos/Cervus	162	14,44%
Bp	Bos primigenius	10	0,89%
Bt	Bos taurus	350	31,19%
Cb	Castor fiber	2	0,18%
Cc	Capreolus capreolus	29	2,58%
Ce	Cervus elaphus	67	5,97%
Cf	Canis familiaris	8	0,71%
Ch	Capra hircus	16	1,43%
Cl	Canis lupus	2	0,18%
Le	Lepus europaeus	3	0,27%
OC	Ovis/Capra	149	13,28%
Oa	Ovis aries	49	4,37%
S	Suin	196	17,47%
Sd	Sus s. domesticus	66	5,88%
Sf	Sus scrofa ferrus	12	1,07%
U	Unio	1	0,09%
		1122	

Tabel 3

Freevență materialului osos pe specii după excluderea materialului amestecat

Specia	Nume	Total	%
BC	Bos/Cervus	100	14,37%
Bp	Bos primigenius	7	1,01%
Bt	Bos taurus	236	33,91%
Cc	Capreolus capreolus	19	2,73%
Ce	Cervus elaphus	42	6,03%
Ch	Capra hircus	7	1,01%
Le	Lepus europaeus	3	0,43%
OC	Ovis/Capra	85	12,21%
Oa	Ovis aries	25	3,59%
S	Suin	121	17,39%
Sd	Sus s. domesticus	43	6,18%
Sf	Sus scrofa ferrus	8	1,15%
		696	

și deasupra vetreriei 8A, iar cervidele în groapa G și deasupra vetreriei 8A. După datele realizate de arheolog, având drept criteriu ceramică, materialele se grupează în trei culturi pe adâncimi și complexe. Astfel, de la adâncimea —50 cm începe să se contureze un orizont de locuire, iar complexe *in situ* (în zona carourilor 5) apar la —70 cm (Lazarovici —

Tabel 3

Serierea pe complexe a materialului osos

Nr. linii = 42

Nr. coloane = 25

	G	G11	G9B	Nsz	V11	V13B	V16	V19	V2	V7	V8A	V8B	V9	V9B	dV	dV18	dV19	dV8	An	V13	nV8C	nV9	sV13	sV8A	sV8B	sV9
Bos-primigenius	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Bos-taurus	8	7	6	2	0	10	0	4	2	4	0	2	1	5	2	1	5	4	0	9	1	8	1	28	2	
Bos/Cervus	0	0	1	8	0	3	0	0	2	0	0	2	2	1	0	0	0	12	0	1	0	3	0	0	6	
Capra-hircus	0	0	0	0	0	0	2	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	
Capreolus-capreolus	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	2	1	0	0	0	0	
Suin	6	0	0	1	3	0	0	0	5	0	1	3	3	1	0	2	6	0	2	4	0	0	1	0	0	
Sus-s.-domesticus	4	0	0	1	0	1	0	0	3	0	0	0	1	2	0	1	0	3	0	3	0	0	0	0	2	
Sus-scrofa-ferrus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	
Cervus-elaphus	7	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	6	0	0	0	1	0	0	0	
Lepus-europaeus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	
Ovis-aries	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	3	0	0	0	0	2	0	2	0	0	
Ovis/Capra	0	1	2	1	0	0	2	0	0	5	0	0	4	4	0	1	0	1	4	4	0	0	1	2	1	

Mester — Dascălu 1995, p. 543). Între adâncimile —80 și —180 se remarcă gruparea celor 3 culturi astfel: orizontul cu toarte pastilate (orizontul Herculane II — Cheile Turzii) între —80 și —120 cm, cultura Petrești între —120 și —150 cm și cultura CCTLN (Cluj — Cheile Turzii — Lumea Nouă) între —150 și —180 cm. De la această adâncime se intră în stratul epipaleolitic și paleolitic.

Cele mai multe fragmente osoase determinate aparțin culturii Petrești, apoi culturii toarte pastilate, cultura CCTLNI fiind cea mai slab reprezentată din punct de vedere osteologic. Serierea speciilor de animale pe complexe a fost făcută pentru fiecare cultură în parte. Referitor la materialul osteologic ce aparține culturii CCTLNI (tabel 4) remarcăm gruparea vetrici 16 și 18 (deasupra vetrici) prin prezența majoritară a ovicaprinelor (aceste vetrici fiind învecinate în tabelul seriat) și a vetrici 19 cu vatra 11 prin prezența comună a bovinelor și suinelor. Pentru materialul ce aparține culturii Petrești interpretarea este mai dificilă datorită numărului mai mare de complexe din această cultură (tabel 5). Totuși este ușor de observat că specia *Bos taurus* se diferențiază net de celelalte prin prezența sa numeroasă și în aproape toate complexele. Cu privire la perioada orizontului cu toarte pastilate se observă că în vatra 7 care ocupă primul loc în urma serierii diversitatea speciilor este cea mai mare (tabel 6).

Tabel 4

Serierea pe complexe a materialului osos ce apartine culturii CCTLN

	V16	dV18	V19	dV19	V11
<i>Capra hircus</i>	2	0	0	0	0
<i>Ovis/Capra</i>	2	1	0	0	0
<i>Ovis aries</i>	0	3	0	0	0
<i>Sus s. domesticus</i>	0	1	0	0	0
<i>Capreolus capreolus</i>	0	1	0	1	0
<i>Bos taurus</i>	0	1	4	5	0
<i>Suin</i>	0	0	0	2	3

Tabel 5

Serierea pe comulexe a materialului osos ce aparține culturii Toarte pastilate

	V7	V8A	sV8A	dV8A	V1
Bos primigenius	1	0	0	0	0
Ovis aries	1	0	0	0	0
Sus scrofa ferrus	2	0	0	0	0
Ovis/Capra	5	0	1	1	0
Capra hircus	1	1	0	1	0
Suin	5	0	0	6	0
Bos taurus	4	0	1	4	2
Cervus elaphus	0	0	0	6	0
Sus s. domesticus	0	0	0	3	3

Tabel 6

Serierea pe complexe a materialului osos ce aparține culturii Petrești

Sus scrofa ferrus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Suin	0	3	3	2	4	0	1	0	6	0	1	1	0
Capreolus capreolus	0	1	0	2	1	0	0	0	3	0	0	0	0
Sus s. domesticus	0	1	2	3	0	2	1	0	4	0	0	0	1
Ovis aries	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0
Cervus elaphus	0	0	1	0	0	0	0	2	7	0	0	0	2
Bos taurus	0	1	5	9	1	2	2	6	8	7	2	28	10

Speciile domestice și bovinele, în special, sunt cele care predomină numeric pe perioada celor 3 culturi. Cu toate acestea exprimarea procentuală a raportului între speciile domestice și cele sălbaticice (calculate numai pe baza numărului de fragmente descoperit în interiorul complexelor) pentru fiecare cultură în parte arată o scădere a procentului de specii domestice începând din cultura CCTLNI din neoliticul dezvoltat până în perioada orizontului cu toarte pastilate de la sfârșitul epocii bronzului, concomitent cu creșterea procentului speciilor sălbaticice care ajung să reprezinte în nivelul cu toarte pastilate un sfert din totalul de specii. Astfel raportul specii domestice / specii sălbaticice este de 90,5/ 9,5% pentru cultura CCTLNI, 85,3/14,7% pentru cultura Petrești și 74,3/ 25,7% pentru orizontul cu toarte pastilate.

Determinarea numărului minim de indivizi (subliniem faptul că am determinat numărul minim și nu numărul prezumтив de indivizi) pentru care nu există o metodă stabilită, o metodă unică și unanim acceptată, am făcut-o prin extragerea unor tabele din baza de date (tabel 7, 8, 9). Un astfel de tabel cuprinde 4 coloane esențiale: una cu elementul anatomic după care s-a făcut determinarea speciei, două coloane cu simetria dreaptă sau stângă a elementului respectiv, iar a patra cu vârstă pe care o avea animalul (determinată după elementul anatomic). Am adăugat și coloana cu simetrie nedeterminată în ideea că aici pot apărea indivizi cu vârstă bine stabilită sau indivizi foarte tineri pentru oasele căroru nu am putut stabili cu precizie simetria dar care înseamnă exemplare în plus la calculul numărului minim de indivizi. Numărul minim de indivizi (NMI) a fost apreciat pentru fiecare specie și pentru fiecare cultură în parte.

În ceea ce privește bovinele din cultura CCTLNI, NMI este 2 (tabel 7a), unul având vârstă sub 18 luni (falanga proximală neepifizată distal); iar celălalt depășise vârstă de 42 luni (calcaneu cu tuber calcis osificat). Pentru determinarea NMI nu am luat în calcul numărul falangelor deși acesta este mai mare deoarece pe material nu a fost stabilit care dintre ele provin de la membrele anterioare și care de la membrele posterioare, astfel că rezultatele obținute ar putea fi mult mai departe de realitate decât în cazul în care le-am eliminat. Este singura cultură în care boarul lipsește cu desăvârsire. Cervidele sunt reprezentate de 3 indivizi: un cerb (tabel 7b) și 2 căprioare (tabel 7c). Pentru ovicaprine au fost determinați 4 indivizi: 3 cu siguranță sunt oi (tabel 7d), iar unul apartine speciei *Capra hircus* (tabel 7e). Dintre indivizii de *Ovis*, 2 sunt foarte tineri: unul are vârstă cuprinsă între 5—7 luni, celălalt între 9—10 luni, iar unul depășise vârstă de 2 ani. Asupra coarnelor de capră nu putem face nici o observație deoarece cele 2 fragmente sunt foarte mici și nesemnificative. Subliniem aici că acestea sunt singurele fragmente de corn descoperite, lipsind în totalitate coarnele de bovine și procesele

cornulare de cervide. Suinele sunt reprezentate prin minim 2 indivizi: un porc domestic (tabel 7f) și un mistreț (tabel 7g) cu vîrstă de aproximativ 2 ani (după o tibia cu limita distală diafiză-epifiză vizibilă).

Tabel 7a

Determinarea NMI de *Bos taurus* pentru cultura CCTLNI

Cultura	Element anatomic	Specia	Vîrstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
L astragal		<i>Bos taurus</i>	n	1	0	1
L calcaneu		<i>Bos taurus</i>	> 42 luni	0	0	1
L carp		<i>Bos taurus</i>	n	0	5	0
L coasta		<i>Bos taurus</i>	n	0	2	0
L corn		<i>Bos taurus</i>	n	0	1	0
L coxal		<i>Bos taurus</i>	n	1	0	0
L cubitus		<i>Bos taurus</i>	n	1	0	1
L falanga 1		<i>Bos taurus</i>	< 18 luni	0	0	1
L falanga 1		<i>Bos taurus</i>	> 18 luni	0	0	1
L falanga 1		<i>Bos taurus</i>	n	0	0	1
L falanga 2		<i>Bos taurus</i>	> 18 luni	0	0	2
L falanga 2		<i>Bos taurus</i>	n	0	0	1
L falanga 3		<i>Bos taurus</i>	n	2	0	2
L femur		<i>Bos taurus</i>	n	1	0	0
L humerus		<i>Bos taurus</i>	> 18 luni	0	0	1
L incisiv		<i>Bos taurus</i>	n	0	1	0
L mandibula		<i>Bos taurus</i>	n	0	1	0
L metacarp		<i>Bos taurus</i>	n	0	0	1
L metapodiu		<i>Bos taurus</i>	n	0	2	0
L metatars		<i>Bos taurus</i>	> 30 luni	1	0	0
L metatars		<i>Bos taurus</i>	n	0	0	2
L molar		<i>Bos taurus</i>	n	0	5	0
L patela		<i>Bos taurus</i>	n	1	0	0
L premolar		<i>Bos taurus</i>	n	0	3	0
L scapula		<i>Bos taurus</i>	n	1	0	0
L tibia		<i>Bos taurus</i>	n	1	0	0
L vertebra		<i>Bos taurus</i>	n	0	1	0

Tabel 7b

Determinarea NMI de *Cervus elaphus* pentru cultura CCTLNI

Element anatomic	Specia	Vîrstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
astragal	<i>Cervus elaphus</i>	n	0	0	1
metatars	<i>Cervus elaphus</i>	n	0	0	1
scapula	<i>Cervus elaphus</i>	> 10 luni	1	0	0

Tabel 7c

Determinarea NMI de *Capreolus capreolus* pentru cultura CCTLNI

Element anatomic	Specia	Vîrstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
coxal	<i>Capreolus capreolus</i>	n	0	0	2
cubitus	<i>Capreolus capreolus</i>	< 36 luni	1	0	0
humerus	<i>Capreolus capreolus</i>	> 12 luni	1	0	0
mandibula	<i>Capreolus capreolus</i>	n	1	0	0
maxilar	<i>Capreolus capreolus</i>	> 24 luni	1	0	0

Tabelul 7d

Determinarea NMI de Ovis aries pentru cultura CCTLNI

Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
coxal	Ovis aries	> 10 luni	1	0	0
mandibula	Ovis aries	5–7 luni	1	0	0
mandibula	Ovis aries	9–10 luni	1	0	0
metacarp	Ovis aries	> 24 luni	1	0	0
metacarp	Ovis aries	n	1	0	1
metatars	Ovis aries	> 28 luni	1	0	0

Tabel 7e

Determinarea NMI de Ovis/Capra pentru cultura CCTLNI

Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
coasta	Ovis/Capra	n	0	8	0
molar	Ovis/Capra	n	0	1	0
radius	Ovis/Capra	<6 luni	0	1	0
radius	Ovis/Capra	> 10 luni	0	0	1
tibia	Ovis/Capra	> 24 luni	0	0	1
tibia	Ovis/Capra	n	1	0	0

Tabel 7f

Determinarea NMI de Sus s. domesticus pentru cultura CCTLNI

Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
metapodiu	Sus s. domesticus	n	0	1	0

Tabelul 7g

Determinarea NMI de Sus scrofa ferrus pentru cultura CCTLNI

Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
tibia	Sus scrofa ferrus	~24 luni	0	0	1

Tabel 7h

Determinarea NMI de Suine pentru cultura CCTLNI

Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
coasta	Suin	n	0	6	0
incisiv	Suin	n	0	1	0
metapodiu	Suin	<24 luni	0	1	0
premolar	Suin	n	0	0	1

Tabel 7i

Determinarea NMI de Capra hircus pentru cultura CCTLNI

Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
corn	Capra hircus	n	0	2	0

Materialul aparținând culturii Petrești este mai numeros, prin urmare, și NMI este mai mare. Astfel pentru bovine a fost stabilit un număr minim de 5 indivizi: un bœuf (tabel 8b) cu vârstă cuprinsă între

30—32 luni (după dentiție) și 4 indivizi aparținând speciei domestice (tabel 8a) cu următoarea repartiție pe vârste: unul sub 10 luni (coxal stâng cu principalele oase nefuzionate), unul de aproximativ 1 an (scapulă cu limita distală vizibilă), unul de aproximativ 1,5 ani (falangă proximală cu limita distală vizibilă) și un individ de aproximativ 3,5 ani (femur cu limita distală vizibilă). Pentru cervide NMI este 2: un cerb (tabel 8c) de aproximativ 18 luni și un căprior (tabel 8d) cu vârsta cuprinsă între 18 și 36 luni. Din cei 4 indivizi de ovicaprine numai pentru 2 a fost posibilă diagnoza precisă oaie-capră: unul aparține speciei *Ovis aries* (tabel 8e) care depășise la sacrificare vârsta de 42 luni, iar unul speciei *Capra hircus* (tabel 8h) care nu atinsese vârsta de 6 luni. Ceilalți 2 indivizi sunt cuprinși în grupul ovicaprinelor și au vârsta de aproximativ 12 luni, respectiv între 24—30 luni (tabel 8f). Nu am considerat un individ aparte cel de la care provine humerusul neepifizat distal (sub 10 luni) deoarece acesta poate proveni de la același ied (cu vârsta de sub 6 luni) ca și scapula neosificată distal (tabel 8h). Suinele domestice sunt reprezentate printr-un număr destul de mare de indivizi. Pentru acestea apreciem un număr de 5 indivizi: unul de aproximativ 6 luni, unul de 7—9 luni, unul de aproximativ 12 luni, unul de aproximativ 18 luni, iar ultimul depășise vârsta de 2 ani la sacrificare (tabel 8g). Remarcăm că majoritatea suinelor domestice sunt tinere, deci, creșterea lor avea ca scop principal acoperirea necesarului de carne alături de bovine. Un singur individ (peste 2 ani) provine de la specia sălbatică (tabel 8j).

Tabel 8a

Determinarea NMI de *Bos taurus* pentru cultura Petrești

Cultura	Element anatomic	Specie	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat
P	astragal	<i>Bos taurus</i>	n	0	2
P	calcaneu	<i>Bos taurus</i>	<42 luni	1	0
P	carp	<i>Bos taurus</i>	n	0	6
P	coasta	<i>Bos taurus</i>	n	0	4
P	coxal	<i>Bos taurus</i>	<10 luni	0	0
P	coxal	<i>Bos taurus</i>	>10 luni	0	0
P	coxal	<i>Bos taurus</i>	n	0	1
P	cubosecafoïd	<i>Bos taurus</i>	n	2	0
P	falanga 1	<i>Bos taurus</i>	>18 luni	7	0
P	falanga 1	<i>Bos taurus</i>	n	2	0
P	falanga 1	<i>Bos taurus</i>	~18 luni	0	0
P	falanga 2	<i>Bos taurus</i>	>18 luni	2	0
P	falanga 3	<i>Bos taurus</i>	n	4	0
P	femur	<i>Bos taurus</i>	<10 luni	0	1
P	femur	<i>Bos taurus</i>	<42 luni	1	1
P	femur	<i>Bos taurus</i>	>48 luni	1	0
P	femur	<i>Bos taurus</i>	n	1	1
P	femur	<i>Bos taurus</i>	~42 luni	1	0
P	humerus	<i>Bos taurus</i>	n	1	0
P	incisiv	<i>Bos taurus</i>	n	0	1
P	mandibula	<i>Bos taurus</i>	>40 luni	1	0
P	mandibula	<i>Bos taurus</i>	n	2	1
P	metacarp	<i>Bos taurus</i>	<24 luni	0	1
P	metacarp	<i>Bos taurus</i>	>30 luni	0	1
P	metacarp	<i>Bos taurus</i>	n	2	0
P	metapodiu	<i>Bos taurus</i>	<24 luni	0	4

P	metatars	Bos taurus	> 36 luni	0	0	1
P	molar	Bos taurus	n	0	10	1
P	occipital	Bos taurus	n	0	1	0
P	radius	Bos taurus	> 18 luni	2	0	0
P	scapula	Bos taurus	> 10 luni	2	0	0
P	scapula	Bos taurus	~ 12 luni	0	0	1
P	temporal	Bos taurus	n	0	2	0
P	tibiae	Bos taurus	> 30 luni	1	0	1
P	tibiae	Bos taurus	n	2	0	0

Tabel 8b

Determinarea NMI de *Bos primigenius* pentru cultura Petrești

Cultura	Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
P	astragal	<i>Bos primigenius</i>	n	1	0	0
P	mandibula	<i>Bos primigenius</i>	30–32 luni	0	0	1

Tabelul 8c

Determinarea NMI de *Cervus elaphus* pentru cultura Petrești

Cultura	Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
P	cuboscafoide	<i>Cervus elaphus</i>	n	0	0	1
P	falanga 1	<i>Cervus elaphus</i>	18 luni	1	0	0
P	falanga 1	<i>Cervus elaphus</i>	n	0	0	1
P	falanga 3	<i>Cervus elaphus</i>	n	2	0	0
P	femur	<i>Cervus elaphus</i>	n	0	1	0
P	incisiv	<i>Cervus elaphus</i>	n	0	3	0
P	mandibula	<i>Cervus elaphus</i>	n	0	0	1
P	metatars	<i>Cervus elaphus</i>	< 24 luni	1	0	0
P	metatars	<i>Cervus elaphus</i>	n	1	0	0
P	molar	<i>Cervus elaphus</i>	n	1	1	0
P	patela	<i>Cervus elaphus</i>	n	1	0	0
P	radius	<i>Cervus elaphus</i>	< 42 luni	1	0	0
P	radius	<i>Cervus elaphus</i>	n	1	0	0
P	tibiae	<i>Cervus elaphus</i>	n	0	0	1

Tabel 8d

Determinarea NMI de *Capreolus capreolus* pentru cultura Petrești

Cultura	Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
P	cubitus	<i>Capreolus capreolus</i>	< 36 luni	0	0	1
P	falanga I	<i>Capreolus capreolus</i>	> 18 luni	0	0	1
P	falanga 1	<i>Capreolus capreolus</i>	n	1	0	0
P	mandibula	<i>Capreolus capreolus</i>	n	0	0	1
P	maxilă	<i>Capreolus capreolus</i>	n	0	0	1
P	patela	<i>Capreolus capreolus</i>	n	1	0	0
P	radius	<i>Capreolus capreolus</i>	> 10 luni	1	0	0

Tabel 8e

Determinarea NMI de *Ovis aries* pentru cultura Petrești

Cultura	Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
P	cubitus	<i>Ovis aries</i>	n	1	0	1
P	falanga 1	<i>Ovis aries</i>	> 16 luni	0	0	1
P	femur	<i>Ovis aries</i>	> 36 luni	0	0	1
P	metacarp	<i>Ovis aries</i>	> 24 luni	0	0	1
P	scapula	<i>Ovis aries</i>	> 8 luni	0	0	1
P	tibiae	<i>Ovis aries</i>	> 42 luni	0	0	1

Tabel 8

Determinarea NMI de Ovis/Capra pentru cultura Petrești

Cultura	Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
P	coasta	Ovis/Capra	n	2	15	0
P	coxal	Ovis/Capra	n	0	0	1
P	Cuboscafoïd	Ovis/Capra	n	0	0	1
P	humerus	Ovis/Capra	<10 luni	0	0	1
P	mandibula	Ovis/Capra	24–30 luni	1	0	0
P	mandibula	Ovis/Capra	>24 luni	1	0	0
P	mandibula	Ovis/Capra	n	0	0	1
P	maxilar	Ovis/Capra	~12 luni	1	0	0
P	metatars	Ovis/Capra	n	1	0	0
P	molar	Ovis/Capra	n	0	3	1
P	premolar	Ovis/Capra	n	0	2	0
P	radius	Ovis Capra	<10 luni	1	0	0
P	radius	Ovis/Capra	<36 luni	1	0	0
P	tibiae	Ovis/Capra	n	0	0	1

Tabel 8g

Determinarea NMI de Sus s. domesticus pentru cultura Petrești

Cultura	Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
P	astragal	Sus s. domesticus	n	1	0	0
P	cubitus	Sus s. domesticus	n	1	0	0
P	falanga 1	Sus s. domesticus	>24 luni	0	0	1
P	falanga 3	Sus s. domesticus	n	1	0	0
P	mandibula	Sus s. domesticus	~6 luni	0	0	1
P	maxilar	Sus s. domesticus	7–9 luni	1	0	0
P	maxilar	Sus s. domesticus	n	0	0	1
P	maxilar	Sus s. domesticus	~18 luni	0	0	1
P	metacarp	Sus s. domesticus	n	0	0	2
P	metapodiu	Sus s. domesticus	<24 luni	1	0	0
P	metatars	Sus s. domesticus	<24 luni	0	0	1
P	metatars	Sus s. domesticus	n	1	0	0
P	patela	Sus s. domesticus	n	1	0	0
P	radius	Sus s. domesticus	~12 luni	0	0	1
P	scapula	Sus s. domesticus	n	1	0	0
P	tibiae	Sus s. domesticus	<24 luni	1	0	0

Tabel 8h

Determinarea NMI de Capra hircus pentru cultura Petrești

Cultura	Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
P	scapula	Capra hircus	<6 luni	0	0	1

Tabel 8i

Determinarea NMI de Sus scrofa ferrus pentru cultura Petrești

Cultura	Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
P	coxal	Sus scrofa ferrus	>12 luni	0	0	1
P	falanga 1	Sus scrofa ferrus	>24 luni	0	0	1

Tabel 8j

Determinarea NMI de Suine pentru cultura Petrești

Cultura	Element anatomie	Specie	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
P	coasta	Suin	n	0	16	0
P	humerus	Suin	n	0	1	0
P	mandibula	Suin	n	1	0	0
P	metatars	Suin	n	1	0	0
P	molar	Suin	n	1	0	0
P	occipital	Suin	n	0	1	0

În perioada orizontului cu toarte pastilate se observă scăderea numărului de indivizi de bovine față de cultura Petrești, în timp ce suinelor domestice le corespund același număr de indivizi. Posibil, să existe o preferință pentru creșterea suinelor în această perioadă. Din cei 4 indivizi bovini, 2 aparțin speciei domestice, ambii având vârstă cuprinsă între 42—48 luni (tabel 9a) și 2 speciei sălbaticice: unul sub 42 luni și unul între 42—48 luni (tabel 9b). Cervidele sunt reprezentate prin 3 indivizi: un cerb (tabel 9c) de aproximativ 24 luni și 2 căpriori (tabel 9d) dintre care unul foarte Tânăr vânăt (sub 10 luni), iar celălalt peste 24 luni. Pentru ovicaprini au fost determinate: un individ sub 10 luni (tabel 9g), o oaie între 10—18 luni (tabel 9e) și o capră peste 42 luni (tabel 9f). Repartitia pe vârste a celor 5 indivizi de suine domestice este următoarea: 2 indivizi sub 12 luni, unul între 17—19 luni, unul între 19—21 luni și un individ bătrân de peste 4 ani. Se observă și aici predominantăa indivizilor tineri. Acești suine domestice li se alătură un mistreț cu vârstă cuprinsă între 1—2 ani (tabel 9i).

Tabel 9a

Determinarea NMI de Bos taurus pentru cultura Toarte pastilate

Cultura	Element anatomie	Specie	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
T	calcaneu	Bos taurus	> 42 luni	0	0	2
T	carp	Bos taurus	n	0	1	0
T	coasta	Bos taurus	n	0	2	0
T	cubitus	Bos taurus	n	0	0	1
T	falanga 1	Bos taurus	> 18 luni	0	0	2
T	falanga 1	Bos taurus	n	0	0	1
T	falanga 3	Bos taurus	n	0	0	1
T	femur	Bos taurus	> 48 luni	1	0	0
T	humerus	Bos taurus	42—48 luni	2	0	0
T	humerus	Bos taur us	n	1	0	1
T	mandibula	Bos taurus	n	2	0	1
T	metacarp	Bos taurus	n	1	0	0
T	metapodiu	Bos taurus	n	0	1	0
T	metatars	Bos taurus	n	1	1	0
T	molar	Bos taurus	n	0	1	0
T	premolar	Bos taurus	n	0	3	0
T	radius	Bos taurus	n	1	0	0
T	tibiae	Bos taurus	> 30 luni	0	0	1
T	tibiae	Bos taurus	> 48 luni	1	0	0

Tabel 9b

Determinarea NMI de Bos primigenius pentru cultura Toarte pastilate

Cultura	Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
T	calcaneu	Bos primigenius	< 42 luni	1	0	0
T	falanga 1	Bos primigenius	< 18 luni	0	0	1
T	femur	Bos primigenius	42–48 luni	0	0	1
T	patela	Bos primigenius	n	1	0	0

Tabel 9c

Determinarea NMI de Cervus elaphus pentru cultura Toarte pastilate

Cultura	Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
T	astragal	Cervus elaphus	n	1	0	0
T	calcaneu	Cervus elaphus	< 42 luni	1	0	0
T	cuboscafoïd	Cervus elaphus	n	1	0	0
T	femur	Cervus elaphus	< 42 luni	0	1	0
T	femur	Cervus elaphus	> 42 luni	1	0	0
T	femur	Cervus elaphus	n	1	0	0
T	humerus	Cervus elaphus	n	0	1	0
T	radius	Cervus elaphus	> 18 luni	1	0	0
T	tibia	Cervus elaphus	~ 24 luni	1	0	0

Tabelul 9d

Determinarea NMI de Capreolus capreolus pentru cultura Toarte pastilate

Cultura	Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
T	coxal	Capreolus capreolus	< 10 luni	1	0	0
T	scapula	Capreolus capreolus	> 8 luni	1	0	0
T	tibia	Capreolus capreolus	> 24 luni	1	0	0

Tabel 9e

Determinarea NMI de Ovis aries pentru cultura Toarte pastilate

Cultura	Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
T	metacarp	Ovis aries	< 18 luni	1	0	0
T	scapula	Ovis aries	> 8 luni	1	0	0

Tabelul 9f

Determinarea NMI de Capra hircus pentru cultura Toarte pastilate

Cultura	Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
T	falanga 1	Capra hircus	> 16 luni	1	0	0
T	radius	Capra hircus	> 10 luni	1	0	0
T	tibia	Capra hircus	> 42 luni	0	0	1

Tabel 9g

Determinarea NMI de Ovis/Capra pentru cultura Toarte pastilate

Cultura	Element anatomic	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
T	coasta	Ovis/Capra	n	0	7	0
T	coxal	Ovis/Capra	< 10 luni	1	1	1
T	coxal	Ovis/Capra	> 10 luni	0	0	1

T	mandibula	Ovis/Capra	6–12 luni	0	0	1
T	mandibula	Ovis/Capra	n	1	0	1
T	radius	Ovis/Capra	n	0	0	1
T	tibiae	Ovis/Capra	<18 luni	0	0	1
T	tibiae	Ovis/Capra	<36 luni	1	0	0

Tabel 9h

Determinarea NMI de *Sus s. domesticus* pentru cultura Toarte pastilate

Cultura	Element anatomie	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
T	astragal	<i>Sus s. domesticus</i>	<12 luni?	0	0	1
T	falanga 3	<i>Sus s. domesticus</i>	n	1	0	0
T	humerus	<i>Sus s. domesticus</i>	<12 luni	2	0	0
T	mandibula	<i>Sus s. domesticus</i>	>48 luni	0	0	1
T	maxilar	<i>Sus s. domesticus</i>	17–19 luni	1	0	0
T	maxilar	<i>Sus s. domesticus</i>	19–21 luni	1	0	0
T	maxilar	<i>Sus s. domesticus</i>	n	1	0	0
T	metacarp	<i>Sus s. domesticus</i>	>27 luni	2	0	0
T	metapodiu	<i>Sus s. domesticus</i>	<24 luni	0	1	0
T	tibiae	<i>Sus s. domesticus</i>	<12 luni?	1	0	0

Tabel 9i

Determinarea NMI de *Sus scrofa ferrus* pentru cultura Toarte pastilate

Cultura	Element anatomie	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
T	astragal	<i>Sus scrofa ferrus</i>	n	0	0	1
T	humerus	<i>Sus scrofa ferrus</i>	>12 luni	1	0	0
T	metacarp	<i>Sus scrofa ferrus</i>	n	1	0	0
T	metapodiu	<i>Sus scrofa ferrus</i>	<27 luni	0	0	1
T	scapula	<i>Sus scrofa ferrus</i>	>12 luni	0	0	1

Tabel 9j

Determinarea NMI de Suine pentru cultura Toarte pastilate

Cultura	Element anatomie	Specia	Vârstă (luni)	Drept	Nedeterminat	Stâng
T	canin	Suin	n	1	0	1
T	coasta	Suin	n	0	44	0
T	humerus	Suin	n	0	1	0
T	mandibula	Suin	n	1	1	0
T	maxilar	Suin	6–12 luni	1	0	0
T	scapula	Suin	12–18 luni	1	0	0
T	scapula	Suin	<12 luni	1	0	0

Dorim să menționăm că determinarea vîrstei animalelor a fost făcută după gradul de osificare (epifizare-neepifizare) al extremităților oaselor (Silver 1963, p. 252–253) și după momentul eruptiei sau gradul de uzură al dentiției (Higham 1968, p. 104) în cazul în care aceste aprecieri au fost posibile.

O mare parte din oase sunt arse sau poartă urme de ardere (tabel 10). Din cele 64 fragmente osoase arse, ceea ce reprezintă un procent de peste 5% din lot, doar pentru 27 a fost posibilă determinarea speciei. Marea majoritate (22 fragmente) sunt oase de bovine (+ o coastă încadrată în grupa *Bos/Cervus*), iar restul aparțin suinelor. Arderea este

fie parțială cu pete negre de ardere, fie totală, culoarea oaselor în acest caz variază de la alb, cenușiu până la negru, uneori fiind roșcată. Această ardere legată și de existența a numeroase vetre indică prepararea hranei și prin prăjire.

Datele metrice ale oaselor măsurabile (tabel 11—22) sunt cuprinse în tabele extrase direct din cele două baze de date (folosind ca și cheie de legătură între ele numărul de inventar cu sufixul literal adăugat de noi). Deși numărul fragmentelor osoase măsurabile ar fi mai mare dacă ne-am referi la întregul lot osteologic, deoarece noi am selectat și reprezentat separat pe culturi pentru fiecare specie rezultatele măsurătorilor, numărul fragmentelor s-a redus considerabil. Pentru bovine se constată o ușoară diferențiere pe culturi. Comparând valorile dimensiunilor pentru același element anatomic în toate culturile observăm că acestea sunt în general ușor mai ridicate în perioada orizontului cu toarte pastilate (tabel 13) față de cele din cultura Petrești (tabel 12). Au fost luate în considerare valorile dimensiunilor pentru falanga 1, metacarp. Acestea la rândul lor sunt mai ridicate față de cele din cultura CCTLNI (tabel 11). În acest caz am aruncat o privire comparativă asupra valorilor dimensionale pentru calcaneu, falanga 2, metacarp. Această observație se află în contradicție cu un fapt constatat, că de-a lungul epocii bronzului are loc o scădere a taliei, a dimensiunii bovinelor (Haimovici, 1963, p. 150) care sunt mai mici față de cele neolitice. Cauza este probabil numărul destul de redus al oaselor măsurabile pentru fiecare cultură și probabil că valorile ceva mai ridicate în cultura Petrești și toarte pastilate comparativ cu cele din cultura CCTLNI sunt pur întâmplătoare. În plus nu există oase întregi de bovine care să facă posibil calculul înălțimii la greabăn.

Prin extragerea simultană a unor informații din cele două baze de date am obținut taliile animalelor calculate după oasele descoperite întregi sau aproximativ întregi și dimensiunile acestor oase. Cele mai multe oase după care a fost posibilă calcularea înălțimii la greabăn provin de la oaie. Calculul în acest caz s-a făcut folosind indicii lui Talkin și Teichert, între aceste două valori obținute făcându-se o mediere (tabel 23). Pentru radius și cele două metacarpuri neepifizate distal lungimile maxime au fost luate cu aproximativ. Deci valorile taliilor pentru aceste animale sunt aproximative și în mod normal mai mici deoarece indivizii respectivi erau încă în creștere. Pe baza unui calcaneu cu lungimea maximă de 95 mm a fost obținută valoarea 913,3 mm pentru talia unui individ de mistret.

În concluzie putem încadra așezarea de la Cheile Turzii în marea grupă a celor axate pe exploatarea bovinelor în principal, caracteristică pentru neoliticul dezvoltat și epoca bronzului. Dacă considerăm toate fragmentele costale (din grupa *Bos/Cervus*) ca aparținând bovinelor (tabel 2), observăm că procentajul acestora se ridică aproape la jumătate ($33,91 + 1,01 + 14,37 = 48,47\%$) din întregul lot determinat. Deloc de neglijat este procentajul suinelor ($6,18 + 1,15 + 17,39 = 31,72\%$), care ocupă locul doi după bovine. Cu siguranță creșterea animalelor domestice era practicată pe versanții învecinați peșterii, zonă ce oferea condiții bune pentru păsunat, animalele fiind transportate și consumate la

Tabel 10

Repartiția oaselor arse pe culturi și complexe

Complex	Cultura	Specia	Element	Mod anatomie	Descriere prelucrare
Bt		fe		a	
Bt		ra		a	
Bt		vb		a	
n		n		a	
n		n		a	
A	Bt	cp		a	ars parțial
A	Bt	fe		a	ars roșcat cu pete negre
A	Bt	fe		a	ars parțial la negru
A	Bt	fe		a	pată neagră de ardere
A	Bt	mt		a	ars la negru pe fața cranială
A	n	n		a	
A	n	n		a	ars cenușiu până la negru
L	n	cr		a	
L	n	n		a	
P	Bt	as		a	ars la negru
P	Bt	as		a	cu pată albă
P	Bt	fl		a	ars ușor pe partea distală
P	Bt	mc		a	ars cenușiu închis
P	n	n		a	
P	n	n		a	animal talie mare (?Bos)
P	n	n		a	ars 90% alb, restul negru
P	n	n		a	ars cenușiu închis
P	n	n		a	ars la negru
P	n	n		a	ars roșcat închis
P	n	n		a	frg. ars la negru
P	n	n		a	frg. cu pete de ardere
S	Bt	as		a	
S	Bt	cl		a	ars pe partea distală
S	Bt	cp		a	ars roșcat închis spre negru
S	Bt	f2		a	ars 90% la negru
S	Bt	f3		a	
S	Bt	mp		a	
S	cs			a	ars la negru
S	cs			a	ars parțial la negru
S	n	n		a	
S	n	n		a	ars la negru
S	n	n		a	ars negru
S	n	n		a	ars negru intens
S	n	n		a	ars roșcat
S	n	n		a	ars roșcat cu pete negre
S	n	n		a	ars ușor roșcat
S	n	n		a	cu pete negre
T	Bt	M		a	ars parțial roșcat
T	Bt	md		a	
T	Bt	tb		a	urme negre de ardere
G11	P	n	n	a	ars cenușiu închis, pată albă
V2	T	Sd	mc	a	ars ușor
V2	T	n	n	a	ars total la negru
V7	T	n	n	a	frg. mic, animal talie medie
V7	T	n	n	a	frg. spong.? ep. os lung
V9	P	n	n	a	
V9B	P	n	n	a	calcinat
nV13	P	n	n	a	
nV8C	P	Sd	as	a	ars ușor pe fața laterală și cranială
nV8C	P	n	n	a	
nV8C	P	n	n	a	ars roșiatic

nV9	P	S	vb	a	ars ușor
SV13	P	n	n	a	
sv8B	P	Bt	f3	a	arsă ușor la niv. supr. art.
sv8B	P	Bt	fe	a	urme
sv8B	P	n	n	a	
sv8B	P	n	n	a	ars 1/2 pe față ext.
sv9	P	BC	cs	a	ars la negru
sv9	P	n	n	a	ars cenușiu închis
sv9	P	n	n	a	ars roșcat închis
sv9	P	n	n	a	cu o pată neagră

Tabel 11

Datele metrice ale bovinelor ce aparțin culturii CCTLNI

Complex	Cultura	Specia	Elem.	Vârstă (luni)	Nr. inv.	Tip dimens.	Val. dimens. (mm)
			anatomie				
L	Bt		as	n	P143724d	Bd	50,3
L	Bt		as	n	P143724d	Bp	49
L	Bt		as	n	P143724d	Dl	42,5
L	Bt		as	n	P143724d	Dm	43
L	Bt		as	n	P143724d	GL1	76
L	Bt		as	n	P143724d	GLm	68
L	Bt		cl	> 42 luni	P143724t	GBtc	37,2
L	Bt		cl	> 42 luni	P143724t	Ltsa	95,6
L	Bt		cu	n	P143724e	BPC	37
L	Bt		f1	< 18 luni	P143724s	Bd	28
L	Bt		f1	< 18 luni	P143724s	DAP	19,3
L	Bt		f1	< 18 luni	P143724s	DAPd	21
L	Bt		f1	< 18 luni	P143724s	SD	23,3
L	Bt		f2	< 18 luni	P143724b	Bd	27,5
L	Bt		f2	< 18 luni	P143307b	Bp	35
L	Bt		f2	< 18 luni	P143307b	DAP	27,6
L	Bt		f2	< 18 luni	P143307b	DAPd	32,3
L	Bt		f2	< 18 luni	P143307b	DAPP	35,2
L	Bt		f2	< 18 luni	P143307b	GL	44
L	Bt		f2	< 18 luni	P143307b	SD	28,4
L	Bt		f2	< 18 luni	P143724c	Bb	28,4
L	Bt		f2	< 18 luni	P143724c	Bp	33,5
L	Bt		f2	< 18 luni	P143724c	DAP	24,4
L	Bt		f2	< 18 luni	P143724c	DAPd	29,3
L	Bt		f2	< 18 luni	P143724c	DAPP	35,5
L	Bt		f2	< 18 luni	P143724c	GL	48,6
L	Bt		f2	< 18 luni	P143724c	SD	26,6
L	Bt		f2	n	P143724o	Bd	30,4
L	Bt		f2	n	P143724o	Bp	32
L	Bt		f2	n	P143724o	DAP	28,6
L	Bt		f2	n	P143724o	DAPd	34,4
L	Bt		f2	n	P143724o	DAPP	36
L	Bt		f2	n	P143724o	GL	46
L	Bt		f2	n	P143724o	SD	27,2
L	Bt		f3	n	P142882c	BSsa	21,6
L	Bt		f3	n	P142882c	LD	55,8
L	Bt		f3	n	P142882c	Lsa	48
L	Bt		f3	n	P142882d	BSsa	22,6
L	Bt		f3	n	P142882d	LD	52,5
L	Bt		f3	n	P142882d	Lsa	45
L	Bt		f3	n	P143306d	BSsa	19,5
L	Bt		f3	n	P143306d	LD	52,2
L	Bt		f3	n	P143306d	Lsa	49
L	Bt		f3	n	P143724l	BSsa	26

L	Bt	f3	n	P1437241	LD	64	
L	Bt	f3	n	P1437241	Lsa	53,6	
L	Bt	hu	> 18 luni	P143724r	BT	79,3	
L	Bt	hu	> 18 luni	P143724r	Bd	85	
L	Bt	hu	> 18 luni	P143724r	DAPd	83,6	
L	Bt	mc	n	P143724m	Bp	59,4	
L	Bt	mc	n	P143724m	DAPP	38	
L	Bt	mt	> 30 luni	P143724p	Bd	56,2	
L	Bt	mt	> 30 luni	P143724p	DAPd	31,8	
L	Bt	mt	n	P143306c	Bp	55,8	
L	Bt	mt	n	P143306c	DAPP	54	
L	Bt	mt	n	P143724n	Bd	58,5	
L	Bt	mt	n	P143724n	DAPd	34	
L	Bt	pt	n	P143306e	DAP	37	
L	Bt	pt	n	P143306e	GB	51,5	
L	Bt	pt	n	P143306e	GL	62,5	
L	Bt	sc	n	P143724u	LG	55	
V19	L	Bt	as	P143360a	Bd	44,7	
V19	L	Bt	as	P143360a	Bp	46	
V19	L	Bt	as	P143360a	Dl	42,2	
V19	L	Bt	as	P143360a	Dm	35	
V19	L	Bt	as	P143360a	GLl	75,5	
V19	L	Bt	as	P143360a	GLm	68	
V19	L	Bt	f3	P143360b	BSsa	29	
V19	L	Bt	f3	P143360b	LD	49,5	
V19	L	Bt	f3	P143360b	Lsa	44	
dV18	L	Bt	vc	<84 luni	P143961a	BPAcr	67
dV18	L	Bt	vc	<84 luni	P143961a	GLPa	71,6
dV19	L	Bt	cu	n	P143359b	BPA	20

Tabel 12

Datele metrice ale bovinelor ce aparțin culturii Petrești

Complex	Cultura	Specie	Elem.	Vârstă (luni) anatomice	Nr. inv.	Tip dimens.	Val. dimens. (mm)
P	Bp	as	n	P142978b	Bd	50,5	
P	Bp	as	n	P142978b	Bp	50	
P	Bp	as	n	P142978b	Dl	43,4	
P	Bp	as	n	P142978b	Dm	39,3	
P	Bp	as	n	P142978b	GLl	80	
P	Bp	as	n	P142978b	GLm	72	
P	Bt	cf	n	P142875b	DAP	53,6	
P	Bt	cf	n	P142875b	GB	54,5	
P	Bt	cf	n	P143302b	DAP	59	
P	B	cf	n	P143302b	GB	65,2	
P	Bt	f1	> 18 luni	P142875c	Bd	27,5	
P	Bt	f1	> 18 luni	P142875c	Bp	31	
P	Bt	f1	> 18 luni	P142875c	DAP	21	
P	Bt	f1	> 18 luni	P142875c	DAPd	21,7	
P	Bt	f1	> 18 luni	P142875c	DAPP	30,5	
P	Bt	f1	> 18 luni	P142875c	GL	60	
P	Bt	f1	> 18 luni	P142875c	SD	26,2	
P	Bt	f1	> 18 luni	P143289b	Bd	31,6	
P	Bt	f1	> 18 luni	P143289c	Bd	29,2	
P	Bt	f1	> 18 luni	P143289c	DAPd	23	
P	Bt	f3	n	P143287a	BSsa	22,8	
P	Bt	f3	n	P143287a	LD	54	
P	Bt	f3	n	P143287a	Lsa	49,6	
P	Bt	md	n	P143287c	LP2P4	47	
P	Bt	tb	> 30 luni	P143287d	Bd	70	

G	P	Bt	tb	> 30 luni	P143287d	DAPd	50
G	P	Bt	f1	~18 luni	P142973k	Bd	28,5
G	P	Bt	f1	~18 luni	P142973k	Bp	29
G	P	Bt	f1	~18 luni	P142973k	DAP	20,5
G	P	Bt	f1	~18 luni	P142973k	DAPd	23,5
G	P	Bt	f1	~18 luni	P142973k	DAPP	36,2
G	P	Bt	f1	~18 luni	P142973k	GL	73
G	P	Bt	f1	~18 luni	P142973k	SD	24,6
G	P	Bt	fe	<42 luni	P142973j	DC	46,4
G	P	Bt	mc	n	P142973l	Bp	62
G	P	Bt	mc	n	P142973l	DAPP	35,5
G	P	Bt	sc	> 10 luni	P14297 m	BG	51
G	P	Bt	sc	> 10 luni	P14297 m	GLP	68
G	P	Bt	sc	> 10 luni	P14297 m	LG	59,6
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354c	Bd	23,6
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354c	Bp	27,2
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354c	DAP	20,2
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354c	DAPd	25
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354c	DAPP	30
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354c	GL	68,4
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354c	SD	21,4
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354d	Bd	23,5
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354d	Bp	28,3
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354d	DAP	21,5
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354d	DAPd	26,6
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354d	DAPP	32
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354d	GL	71,7
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354d	SD	22,8
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354e	Bd	28,2
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354e	Bp	30,5
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354e	DAP	23,4
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354e	DAPd	32
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354e	DAPP	31,5
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354e	GL	69
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354e	SD	24,4
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354f	Bd	28
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354f	Bp	29
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354f	DAP	19,7
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354f	DAPd	21,4
G11	P	Bt	f1	> 18 luni	P143354f	DAPP	36
G11	P	Bt	f1	<18 luni	P143354f	GL~	66
G11	P	Bt	f1	<18 luni	P143354f	SD	26
G11	P	Bt	vc	<84 luni	P143354b	HFcd	66
G11	P	Bt	vc	<84 luni	P143354b	BFcr	35,6
G11	P	Bt	vc	<84 luni	P143354b	BPacd~	75
G11	P	Bt	vc	>84 luni	P143354b	BPacr	90
G11	P	Bt	vc	>84 luni	P143354b	GLPa	70
G11	P	Bt	vc	>84 luni	P143354b	HFcd	43,5
G11	P	Bt	vc	>84 luni	P143354b	HFcr	43,6
G11	P	Bt	vc	>84 luni	P143354b	PL	52
Gzs	P	Bt	ax	n	P142515d	BFcd	40
Nzs	P	Bt	ax	n	P142515d	HFcd	38
Nzs	P	Bt	ax	n	P142515d	LCDe	98,6
Nzs	P	Bt	ax	n	P142515d	Lao	37,4
Nzs	P	Bt	f1	n	P142515c	Bp	29,4
Nzs	P	Bt	f1	n	P142515c	DAP	20
Nzs	P	Bt	f1	n	P142515c	DAPP	31,9
Nzs	P	Bt	f1	n	P142515c	GL~	62,8
N13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286h	Bd	29
V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286h	Bp	33
V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286h	DAP	21

V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286h	DAPd	23,3
V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286h	DAPP	35
V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286h	GL	61,5
V13B	P	Bt	f1	> 18 lun	P143286h	SD	27,6
V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286i	Bd	28
V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286	Bp	30,3
V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286i	DAP	20,5
V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286i	DAPd	22,3
V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286i	DAPP	32,6
V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286i	GL	63
V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286i	SD	25,7
V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286j	Bd	26,7
V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286j	Bp	27,5
V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286j	DAP	18
V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286j	DAPd	20,2
V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286j	DAPP	33,3
V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286j	GL	61
V13B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143286j	SD	23
V13B	P	Bt	f1	n	P143286g	Bp	38,2
V13B	P	Bt	f1	n	P143286g	DAPP	41
V13B	P	Bt	fe	~ 42 luni	P143286e	DC	56
V13B	P	Bt	mp	> 24 luni	P143286k	DAPd	36
V13B	P	Bt	mt	> 36 luni	P143286d	Bd	58,3
V13B	P	Bt	mt	> 36 luni	P143286d	DAPd	34,6
V13B	P	Bt	v1	> 84 luni	P143286f	BFCd	59
V13B	P	Bt	v1	> 84 luni	P143286f	HFcd	30,6
V13B	P	Bt	v1	> 84 luni	P143286f	PL	50,2
V8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P142870b	Bd	28,2
V8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P142870b	Bp	31,7
V8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P142870b	DAP	26,6
V8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P142870b	DAPd	33
V8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P142870b	DAPP	38
V8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P142870b	GL	47
V8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P142870b	SD	25,4
V8B	P	Bt	f3	n	P142870a	BSsa	23,1
V8B	P	Bt	f3	n	P142870a	LD	64,6
V8B	P	Bt	f3	n	P142870a	Lsa	53,1
V9	P	Bt	f3	n	P141510d	BSsa	25,8
V9	P	Bt	f3	n	P141510d	LD	63,5
V9	P	Bt	f3	n	P141510d	Lsa	55,4
V9B	P	Bt	cl	> 42 luni	P143357a	GB	50
V9B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143357b	Bd	30
V9B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143357b	Bp	30,5
V9B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143357b	DAP	20
V9B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143357b	DAPd	22,5
V2B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143357b	DAPP	35,4
V9B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143357b	GL	69
V9B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143357b	SD	25,5
V9B	P	Bt	md	> 40 luni	P143357c	LP2P4	49
nV8C	P	Bt	fe	n	P142883a	DC	45,3
sV13	P	Bt	cf	n	P143352i	DAP	5,8
sV13	P	Bt	cf	n	P143352i	GB	63
sV13	P	Bt	cx	> 10 uni	P143352g	LA	67,5
sV13	P	Bt	f2	> 18 luni	P143352f	Bd	26,8
sV13	P	Bt	f2	> 18 luni	P143352f	Bp	31,3
sV13	P	Bt	f2	> 18 luni	P143352f	DAP	24
sV13	P	Bt	f2	> 18 luni	P143352f	DAPd	30,6
sV13	P	Bt	f2	> 18 luni	P143352f	DAPP	34,6
sV13	P	Bt	f2	> 18 luni	P143352f	GL	45
sV13	P	Bt	f2	> 18 luni	P143352f	SD	25
sV13	P	Bt	f3	n	P143352d	BSsa	23,5

sV13	P	Bt	f3	n	P143352d	LD	64
sV13	P	Bt	f3	n	P143352d	Lsa	51
sV13	P	Bt	sc	> 10 luni	P143352h	BG	48
sV13	P	Bt	sc	> 10 luni	P143352h	GL,P	65
sV13	P	Bt	sc	> 10 luni	P143352h	LG	56,8
sV13	P	Bt	sc	> 10 luni	P143352h	SLC	55,3
sV13	P	Bt	tb	> 30 luni	P143352e	Bd	68,5
sV13	P	Bt	tb	> 30 luni	P143352e	DAPd	51
sV8B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143358e	Bd	32,4
sV8B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143358e	Bp	35
sV8B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143358e	DAP	22,4
sV8B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143358e	DAPd	26,2
sV8B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143358e	DAPP	40
sV8B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143358e	GL	75,5
sV8B	P	Bt	f1	> 18 luni	P143358e	SD	28
sV8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P143358i	Bd	24,7
sV8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P143358i	Bp	30,6
sV8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P143358i	DAP	24,3
sV8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P143358i	DAPd	30,6
sV8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P143358i	DAPP	35
sV8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P143358i	GL	41,3
sV8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P143358i	SD	23,6
sV8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P143358j	Bd	24,3
sV8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P143358j	Bp	30,8
sV8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P143358j	DAP	22
sV8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P143358j	DAPd	27,6
sV8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P143358j	DAPP	33
sV8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P143358j	GL	43
sV8B	P	Bt	f2	> 18 luni	P143358j	SD	24,6
sV8B	P	Bt	f3	n	P143358g	BSsa	23,3
sV8B	P	Bt	f3	n	P143358g	LD	55
sV8B	P	Bt	f3	n	P143358g	Lsa	48,5
sV8B	P	Bt	f3	n	P143358h	BSsa	21,6
sV B	P	Bt	f3	n	P143358h	Lsa	45
sV8B	P	Bt	fe	< 42 luni	P143358d	DC	47,5
sV8B	P	Bt	mc	> 30 luni	P143358f	Bd	58,3
sV8B	P	Bt	mc	> 30 luni	P143358f	DAPd	33
sV8B	P	Bt	md	n	P143358l	Bc	49
sV8B	P	Bt	sc	~ 12 luni	P143358k	BG	42,5
sV8B	P	Bt	sc	~ 12 luni	P143358k	LG	50,8
sV8B	P	Bt	sc	~ 12 luni	P143358k	SLC	39
sV9	P	Bt	mc	< 24 uni	P142874b	Bd	58
sV9	P	Bt	mc	< 24 lun	P142874b	DAPd	34

Tabelul 13

Datele metrice ale bovinelor ce aparțin culturii Toarte pastilate

Complex	Cultura	Specia	Elem.	Vârstă (luni)	Nr. inv.	Tip dimens.	Val. dimens. (mm)
				anatomic			
T	Bp	cl	< 42 lun		P1425091	GB	62
T	Bp	fe	42—48 luni		P142513	DC	55,7
T	Bp	pt	n		P142513g	DAP	48,5
T	Bp	pt	n		P142513g	GB	65
T	Bp	pt	n		P142513g	GL	78
T	Bt	cl	> 42 lunl		P142502b	GB	47
T	Bt	cl	> 42 luni		P142502b	GBtc	43,2
T	Bt	cl	> 42 lun		P142502b	GL	146,2
T	Bt	cl	> 42 lunl		P142502b	LTsa	116
T	Bt	cl	> 42 uni		P142502e	GB	45
T	Bt	c!	> 42 uni		P142502e	GBtc	43

T	Bt	cl	> 42 luni	P142502e	GL	146,2	
T	Bt	cl	> 42 luni	P142502e	Ltsa	107,2	
T	Bt	f1	> 18 lun	P142509r	Bd	28	
T	Bt	f1	> 18 lun	P142509r	Bp	30	
T	Bt	f1	> 18 lun	P142509r	DAP	24,3	
T	Bt	f1	> 18 lun	P142509r	DAPd	22,2	
T	Bt	f1	> 18 lun	P142509r	DAPP	36	
T	Bt	f1	> 18 lun	P142509r	GL	67,4	
T	Bt	f1	> 18 lun	P142509r	SD	25	
T	Bt	f1	n	P142509n	Bd	29	
T	Bt	f1	n	P142509n	DAP	21	
T	Bt	f1	n	P142509n	DAPd	23,5	
T	Bt	f1	n	P142509n	SD	26	
T	Bt	hu	42–48 lun	P142502d	Bp~	116	
T	Bt	hu	42–48 lun	P142502d	DAPP	112,3	
T	Bt	hu	n	P142502c	Bp	95,5	
T	Bt	hu	n	P142502c	DAPP	124	
V2	T	Bt	mc	n	P142881c	Bp	71,7
V2	T	Bt	mc	n	P142881c	DAPP	42,2
V7	T	Bp	f1	> 18 lun	P142503b	Bd	39,3
V7	T	Bp	f1	> 18 lun	P142503b	Bp	45
V7	T	Bp	f1	> 18 lun	P142503b	DAPd	28,6
V7	T	Bp	f1	> 18 lun	P142503b	DAPdf	25,3
V7	T	Bp	f1	> 18 lun	P142503b	DAPP	42,4
V7	T	Bp	f1	> 18 lun	P142503b	GL	78
V7	T	Bp	f1	> 18 lun	P142503b	SD	37,5
V7	T	Bt	f1	> 18 lun	P142503d	Bd	26,4
V7	T	Bt	f1	> 18 lun	P142503d	Bp	29
V7	T	Bt	f1	> 18 lun	P142503d	DAPd	21
V7	T	Bt	f1	> 18 lun	P142503d	DAPdf	17,3
V7	T	Bt	f1	> 18 lun	P142503d	DAPP	33,2
V7	T	Bt	f1	> 18 lun	P142503d	GL	67,7
V7	T	Bt	f1	> 18 lun	P142503d	SD	23,3
V7	T	Bt	mt	n	P142503c	Bp	48,6
sV8A	T	Bt	tb	> 30 lun	P142972a	Bd	64
sV8A	T	Bt	tb	> 30 lun	P142972a	DAPd	46,7

Tabel 14

Datele metrice ale cervidelor ce aparțin culturii CCTLNI

Complex	Cultura	Specia	Elem.	Vârstă (luni) anatomie	Nr. inv.	Tip dimensiune	Val dimens. (mm)
L	Cc	cu	<36 lun	P143306b	BPA	8,5	
L	Cc	cu	<36 lun	P143306b	BPC	18	
L	Cc	cu	<36 lun	P143306b	DPA	22,2	
L	Cc	md	n	P143307a	LP2P4	28,8	
L	Ce	as	n	P142882b	Bd	37	
L	Ce	as	n	P142882b	Bp	35	
L	Ce	as	n	P142882b	D1	30	
L	Ce	as	n	P142882b	Dm	32,4	
L	Ce	as	n	P142882b	GL1	56,3	
L	Ce	as	n	P142882b	GLm	52,6	
L	Ce	sc	> 10 lun	P143724b	BG	38	
L	Ce	sc	> 10 lun	P143724b	LG	44	
L	Ce	sc	> 10 lun	P143724b	SLC	33	
dV18	L	Cc	mrx	> 24 lun	P143686a	LP2P4	28
dV19	L	Cc	hu	> 12 lun	P143359a	BT	27,6
dV19	L	Cc	hu	> 12 lun	P143359a	Bd	28
dV19	L	Cc	hu	> 12 lun	P143359a	DAPd	23,3
dV19	L	Cc	hu	> 12 lun	P143359a	SD	14,2

Tabel 15

Datele metrice ale cervidelor ce aparțin culturii Petrești

Cultura	Specia	Elem.	Vârstă (luni)	Nr. inv.	Tip dimensiune	Valoare dimens. (mm)
			anatomie			
P	Cc	cu	<36 luni	P142973c	BPA	7,6
P	Cc	cu	<36 luni	P142973c	BPC	14,8
P	Cc	cu	<36 luni	P142973c	DPA	22,2
P	Cc	cu	<36 luni	P142973c	SDO	18,5
P	Cc	fl	> 16 luni	P143305b	Bd	9,4
P	Cc	fl	> 16 luni	P143305b	Pp	9,8
P	Cc	fl	> 16 luni	P143305b	DAP	7
P	Cc	fl	> 16 luni	P143b05b	DEPd	9
P	Cc	fl	> 16 luni	P143305b	DAPP	11,7
P	Cc	fl	> 16 luni	P143b06b	GL	32
P	Cc	fl	> 16 luni	P143305b	SD	8,5
P	Cc	fl	n	P142981a	Bd	11
P	Cc	fl	n	P142981a	DAPd	10,2
P	Cc	fl	n	P142981a	SD	8,9
P	Cc	md	n	P14297hb	LM1M3	36,5
P	Cc	md	n	P14297hb	LM3	14,3
P	Cc	md	n	P14297hb	LP2M3	62,2
P	Cc	md	n	P14297hb	LP2P4	27
P	Cc	mx	n	P142973a	LM1M3	34
P	Cc	pt	n	P143305a	DAP	16
P	Cc	pt	n	P143305a	GB	24,5
P	Cc	pt	n	P14b305a	GL	b02,
P	Cc	ra	> 10 luni	P141510a	DAPP	16,2
P	Ce	cf	n	P142875a	DAP	45
P	Ce	cf	n	P142875a	GB	45,9
P	Ce	fl	18 luni	P143286b	Bd	21,5
P	Ce	fl	18 luni	P143286b	Bp	23
P	Ce	fl	18 luni	P143286b	DAP	16,4
P	Ce	fl	18 luni	P143286b	DAPd	18,3
P	Ce	fl	18 luni	P143296b	DAPP	26,5
P	Ce	fl	18 luni	P1432986b	GL	59,2
P	Ce	fl	18 luni	P143286b	SD	19,8
P	Ce	fl	n	P142973i	Bp	27
P	Ce	f3	n	P142973h	BSsa	20,6
P	Ce	f3	n	P142973h	LD	48
P	Ce	f3	n	P142973h	Lsa	38,5
P	Ce	f3	n	P143304c	BSsa	19,4
P	Ce	f3	n	P143b04vc	LD	43
P	Ce	f3	n	P143304c	Lsa	35,7
P	Ce	md	n	P14b286c	Bc	25,2
P	Ce	pt	n	P14b352a	GB	33,6
P	Ce	pt	n	P14b352a	GL	46
P	Ce	ra	<42 luni	P142973g	Bd	51,3
P	Ce	ra	<42 luni	P142973g	DAPd	39
P	Ce	tb	n	P143287b	Bd	47
P	Ce	tb	n	P143287b	DAPd	30,5

Tabel 16

Datele metrice ale cervidelor ce aparțin culturii Toarte pastilate

Complex	Cultura	Specia	Elem.	Vârstă (luni)	Nr. inv.	Tip dimensiune	Valoare dimens. (mm)
				anatomie			
T		Cc	sc	> 8 luni	P142509b	BG	20
T		Cc	sc	> 8 luni	P142509b	GLP	27,5
T		Cc	sc	> 8 luni	P142509b	LG	21

T	Cc	sc	> 8 luni	P142509b	SLC	18	
T	Cc	tb	> 24 luni	P142509c	Bd	30	
T	Cc	tb	> 24 luni	P142509c	DAPd	23,5	
T	Ce	cl	< 42 luni	P142513a	GB	40	
T	Ce	fe	> 42 luni	P142509d	DC	36	
T	Ce	fe	n	P142509p	DC	37,5	
dV8A	T	Ce	as	P142507d	Bd	39	
dV8A	T	Ce	as	P142507d	Bp	38	
dV8A	T	Ce	as	P142507d	DI	32,5	
dV8A	T	Ce	as	P142507d	Dm	31,7	
dV8A	T	Ce	as	P142507d	GL	59	
dV8A	T	Ce	as	P142507d	GLm	56,4	
dV8A	T	Ce	cf	P142507e	DAP	41,7	
dV8A	T	Ce	cf	P142507e	GB	46	
dV8A	T	Ce	tb	~ 24 luni	P142971a	Bd	51
dV8A	T	Ce	tb	~ 24 luni	P142971a	DAPd	43,5

Tabel 17

Datele metrice ale ovicarpinelor ce aparțin culturii CCTLNI

Complex	Cultura	Specia	Elem. anatomic	Vârstă (luni)	Nr. inv.	Tip dimensiune	Valoare dimens. (mm)
L	OC	ra	> 10 luni	P143724g	DAPp	14,8	
L	Oa	cx	> 10 luni	P142882a	IA	26	
L	Oa	cx	> 10 luni	P142882a	SH	14,2	
L	Oa	mc	> 24 luni	P143724h	Bd	23,9	
L	Oa	mc	> 24 luni	P143724h	Bp	22,1	
L	Oa	mc	> 24 luni	P143724h	DAPd	16	
L	Oa	mc	> 24 luni	P143724h	DAPdf	10	
L	Oa	mc	> 24 luni	P143724h	DAPp	16,2	
L	Oa	mc	> 24 luni	P143724h	GL	128,5	
L	Oa	mc	> 24 luni	P143724h	SD	13,3	
L	Oa	mc	n	P143724f	Bp	22,2	
L	Oa	mc	n	P143724f	DAP	10,4	
L	Oa	mc	n	P143724f	DAPp	15,8	
L	Oa	mc	n	P143724f	SD	14,4	
L	Oa	mc	n	P143724i	Bp	20	
L	Oa	mc	n	P143724i	DAPp	15	
L	Oa	md	5—7 luni	P143724k	Ldp2dp4	32,5	
L	Oa	md	5—7 luni	P143724k	Ldp4	16	
L	Oa	md	9—10 luni	P143724j	Ldp2dp4	30	
L	Oa	md	9—10 luni	P143724j	Ldp4	16	
L	Oa	mt	> 28 luni	P143306a	DAP	10,3	
L	Oa	mt	> 28 luni	P143306a	DAPd	13,5	
L	Oa	mt	> 28 luni	P143306a	SD	12,5	
dV18	L	Oa	vl	> 60 luni	P143961b	BFcd	19
dV18	L	Oa	vl	> 60 luni	P143961b	BFcr	20,6
dV18	L	Oa	vl	> 60 luni	P143961b	BPaed	22
dV18	L	Oa	vl	> 60 luni	P143961b	BPaer	17
dV18	L	Oa	vl	> 60 luni	P143961b	GLPa	39,4
dV18	L	Oa	vl	> 60 luni	P143961b	HFcd	16
dV18	L	Oa	vl	> 60 luni	P143961b	HFcr	14
dV18	L	Oa	vl	> 60 luni	P143961b	PL	29,8
dV18	L	Oa	vl	> 60 luni	P143961c	BFcd	19
dV18	L	Oa	vl	> 60 luni	P143961c	BFcr	22,5
dV18	L	Oa	vl	> 60 luni	P143961c	BPaed	25,4
dV18	L	Oa	vl	> 60 luni	P143961c	BPaer	20,3
dV18	L	Oa	vl	> 60 luni	P143961c	GLPa	38,6
dV18	L	Oa	vl	> 60 luni	P143961c	HFcd	16
dV18	L	Oa	vl	> 60 luni	P143961c	HFcr	14

P	Sd	as	n	P143304d	Dm	22,6	
P	Sd	as	n	P143304d	GL ₁	38,7	
P	Sd	as	n	P143304d	GL _m	35,5	
P	Sd	mx	~ 18 luni	P143302a	LP2P4	38	
P	Sd	tb	< 24 luni	P143289a	DAP	13,8	
P	Sd	tb	< 24 luni	P143289a	SD	15,6	
G	P	Sd	f1	> 18 luni	P142973e	Bd	20,4
G	P	Sd	f1	> 18 luni	P142973e	DAPd	18
G	P	Sd	f3	n	P142973f	BSsa	14
G	P	Sd	f3	n	P142973f	LD	34,7
G	P	Sd	f3	n	P142973f	Lsa	21,5
G	P	Sd	pt	n	P142973n	DAP	22,7
G	P	Sd	pt	n	P142973n	GB	19
G	P	Sd	pt	n	P142973n	GL	35,6
Nzs	P	Sd	mc	n	P142515b	Bp	21
Nzs	P	Sd	mc	n	P142515b	DAPp	21,2
V13B	P	Sd	md	~ 6 luni	P143286a	Ldp2dp4	30
V13B	P	Sd	md	~ 6 luni	P143286a	Ldp4	13
V9	P	Sd	mt	n	P141510b	Bp	17
nV8C	P	Sd	mt	< 25 luni	P143305c	Bp	13,5
nV8C	P	Sd	mt	< 25 luni	P143305c	DAPdf	8,7
nV8C	P	Sd	mt	< 25 luni	P143305c	DAPp	18,5
nV8C	P	Sd	mt	< 25 luni	P143305c	SD	10,4
nV8C	P	Sf	ex	> 12 luni	P143305d	LA	40
sV9	P	Sf	f1	> 24 luni	P142974a	Bd	19,4
sV9	P	Sf	f1	> 24 luni	P142874a	Bp	21,2
sV9	P	Sf	f1	> 24 luni	P142874a	DAP	11,5
sV9	P	Sf	f1	> 24 luni	P142874a	DAPd	12,6
sV9	P	Sf	f1	> 24 luni	P142874a	DAPp	21
sV9	P	Sf	f1	> 24 luni	P142874a	GL	51,5
sV9	P	Sf	f1	> 24 luni	P142874a	SD	16,2

Tabel 22

Datele metrice ale suinelor ce aparțin culturii Toarte pastilate

Com-plex	Cultura	Specie	Elem. anatomică	Vârstă (luni)	Nr. inv.	Tip dimensiune	Valoare dimens. (mm)
T	S	sc	12–18 luni	P142509g	SLC	20,7	
T	S	v1	< 48 luni	P142513e	BFcd	30	
T	S	v1	< 48 luni	P142513e	BFcr	39	
T	S	v1	< 48 luni	P142513e	BPacd	47,5	
T	S	v1	< 48 luni	P142513e	BPacr	28,2	
T	S	v1	< 48 luni	P142513e	GLPa	56	
T	S	v1	< 48 luni	P142513e	HFcd	23,7	
T	S	v1	< 48 luni	P142513e	HFcr	23	
T	S	v1	< 48 luni	P142513e	PL	36	
T	S	v1	> 84 luni	P142513d	BFcd	35,7	
T	S	v1	> 84 luni	P142513d	BFcr	36	
T	S	v1	> 84 luni	P142513d	BPacr	27,3	
T	S	v1	> 84 luni	P142513d	HFcd	26	
T	S	v1	> 84 luni	P142513d	HFcr	26	
T	S	v1	> 84 luni	P142513d	PL	41,7	
T	S	v1	> 84 luni	P142513h	BFcd	36	
T	S	v1	> 84 luni	P142513h	BFcr	37	
T	S	v1	> 84 luni	P142513h	BPacd	49	
T	S	v1	> 84 luni	P142513h	BPacr	31	
T	S	v1	> 84 luni	P142513h	GLPa	64,6	
T	S	v1	> 84 luni	P142513h	HFcd	30,2	
T	S	v1	> 84 luni	P142513h	HFcr	27,6	
T	S	v1	> 84 luni	P142513h	PL	43,6	

T	S	v1	n	P142509e	BPacl	34,8	
T	S	v1	n	P142509e	BPacl	49	
T	S	v1	n	P142509e	GLPa	61,7	
T	S	v1	n	P142509f	BFcd	40	
T	S	v1	n	P142509f	BFcr	38	
T	S	v1	n	P142509f	HFcd	27,3	
T	S	v1	n	P142509f	HFcr	29	
T	S	v1	n	P142509f	PL	45,5	
T	Sd	f3	n	P142509j	BSsa	14,5	
T	Sd	f3	n	P142509j	LD	28,4	
T	Sd	f3	n	P142509j	Lsa	19	
T	Sd	mx	17—19 luni	P142513b	LP2dp4	36,7	
T	Sd	mx	17—19 luni	P142513b	Lpd4	13,7	
T	Sd	mx	n	P142509k	LP2P4	40,5	
T	Sf	as	n	P142509h	Bd	28	
T	Sf	as	n	P142509h	Bp	25	
T	Sf	as	n	P142509h	Dl	25,5	
T	Sf	as	n	P142509h	Dm	28,5	
T	Sf	as	n	P142509h	GL1	49	
T	Sf	as	n	P142509h	GLm	46,3	
T	Sf	mp	<27 luni	P142513c	Bd	30,8	
T	Sf	mp	<27 luni	P142513c	DAPd	36,9	
V2	T	Sd	mc	>27 luni	P142881a	Bd	23
V2	T	Sd	mc	>27 luni	P142881b	Bd	22,4
V7	T	Sf	hu	>12 luni	P142503j	BT	40
V7	T	Sf	hu	>12 luni	P142503j	Bd	50,7
V7	T	Sf	hu	>12 luni	P142503j	DAPd	49,5
V7	T	Sf	sc	>12 luni	P142503a	BG	31
V7	T	Sf	sc	>12 luni	P142503a	GLP	44,7
V7	T	Sf	sc	>12 luni	P142503a	LG	35,6
V7	T	Sf	sc	>12 luni	P142503a	SLC	31,6
dV8A	T	Sd	as	<12 luni?	P142507b	Bp	21,5
dV8A	T	Sd	as	<12 luni?	P142507b	DAPP	26,3
dV8A	T	Sd	as	<12 luni?	P142507b	Dl	24,5
dV8A	T	Sd	as	<12 luni?	P142507b	Dm	25,5
dV8A	T	Sd	as	<12 luni?	P142507b	GL1	44
dV8A	T	Sd	as	<12 luni?	P142507b	GLm	41,7
dV8A	T	Sd	hu	<12 luni	P142507c	DAPdf	19,2
dV8A	T	Sd	hu	<12 luni	P142507c	SD	13,8

Tabel 23

Dimensiunile oaselor după care s-a făcut eșaleul taliei animalelor

Spe- cia anat.	EI.	Talia	Vârstă	Epifiz.	Nr. Inv.	GL aprox.	G df	Bp	DApp	SD	DAP	Bd	DAPd	GB	GB	Ltsa te
Oa	mc	629,69	>24	luni ed.	P142501c	129	0	26	16	13	9	25	16	0	0	0
Oa	mc	562,6	<24	luni ned.	P142503h	0	120	22	17	13	10	0	0	0	0	0
Oa	mc	516,09	>24	luni ed.	P142512a	107	0	18	14	12	9	20	14	0	0	0
Oa	mc	627,3	>24	luni ed.	P143724h	129	0	22	16	13	10	24	16	0	0	0
Oa	mt	490,32	<24	luni ned.	P142978g	0	108	21	20	13	11	0	0	0	0	0
Oa	ra	490,77	<36	luni ned.	P142501b	0	123	29	16	17	8	0	0	0	0	0
Ssf	el	913,3	>30	Junii os	P142972e	95	0	0	0	0	0	0	0	29	29	71

gură peșterii. Prezența comună a cerbului și castorului (animale pretențioase în ce privește biotopurile în care trăiesc) atestă existența în zonă a unor masive păduroase și a unei bogate rețele hidrografice (Haimovici

1963, p. 152) cum există și în prezent. De altfel procentul de oase provenite de la animale sălbaticice este destul de ridicat, existând condiții de practicare a vânătului.

DIANA BINDEA — CRISTINA SĂNGEREAN

ABREVIERI ȘI BIBLIOGRAFIE

Haimovici 1963 S. Haimovici, *Studiul resturilor de faună din aşezarea de la Popești aparținând epocii bronzului*, în *Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza“*, IX, II, 1, 1963, p. 147—156.

Higham 1968 H. G. Higham, *Stock Rearing as a Cultural Factor in Prehistoric Europe*, în *PPS*, 33, 1968, p. 104.

Lazarovici — Meșter — Dascălu 1995 Gh. Lazarovici, M. Meșter, Lidia Dascălu, *Cheile Turzii 1994, Raport de cercetare arheologică și etnoarheologică*, în *ActaMN*, 32, I, 1995, p. 537—574.

Monah — Ardelean — Georgescu 1993 Gh. Monah, A. Ardelean, M. Georgescu, *Reservații și monumente ale naturii din România*, București, 1993, p. 3—359.

RepCluj 1992 Repertoriul arheologic al județului Cluj, Cluj-Napoca, 1992.

Silver 1963 I. A. Silver, *The Ageing of Domestic Animals*, în *Science in Archaeology*, Londra, 1963, p. 250—268.

SOME OBSERVATIONS ABOUT BONE MATERIAL FROM CHEILE TURZII — „PEŞTERA UNGUREASCĂ“

(Summary)

Cheile Turzii is a natural complex reservation which covers an area of 175,70 hectares between the localities Petrești de Jos and Cheia. Cheile Turzii has a big importance also from an archaeological point of view, including the largest concentration of traces from Transylvania, over 200 archaeological points (Lazarovici — Meșter — Dascălu 1995, p. 538).

We are going to insist on the archaeological digging effectuated in the summer of 1995, in the site called „Peștera Ungurească“ or „Peștera Caprelor“.

The osteological lot is rather rich, cumulating 1 122 bones. For the processing of this material, two data bases were created. These data bases allow, on one side a better evidence of the identified bone material, on the other side an easier and quicker statistic processing. The link between the two data bases is realised through the inventory number of the fragments that appear in both data bases (so the measurable fragments were completed by us with a letter).

Because of the destruction and the stirring of the stratigraphic levels, in some squares were found ceramic fragments belonging to several cultures (in the

same square). To avoid mistaking (being unable to precise the dating of bones) our remarks are restrained to only one row of squares, namely the squares 5 (A to E), where the stratigraphy is undisturbed.

Still, in table 1 is mentioned a list of the identified species, here including also those who have been identified on the basis of bones coming from the mixed-material squares. We can notice the existence of a rather rich animal's spectre represented by 6 domestic species (cattle, dog, goat, rabbit, sheep, pig) and 6 wild species (auroch, beaver, roe and red deer, wolf, wild pig). Table 2 contains the list of species and their frequency excluding the material from the mixed squares. We can notice here the absence of beaver, dog, wolf. The cattle is the predominant group therefore they were the main meat suppliers.

The repartition of the species on complexes (table 3) shows that in the hearths 7, 9B, over the hearth 8A, on the stepping level of the hearth 8C and on the pit G the diversity of the discovered species is the widest.

Most of the bone fragments determined belong to the Petrești culture. The determination of the minimum number of individuals was made by extracting some tables from the data base (table 7, 8, 9).

There are 64 burnt fragments, 27 of them belonging to the *Bos taurus* species.

By extracting at a time some information from the two data bases we obtained in table 23 the wither height of the animals calculated by the bones discovered entire or nearly entire and dimensions of these bones.

LISTA SIMBOLURILOR

Bt	<i>Bos taurus</i>
Bp	<i>Bos primigenius</i>
BC	<i>Bos/Cervus</i>
Oa	<i>Ovis aries</i>
Ch	<i>Capra hircus</i>
OC	<i>Ovicaprin</i>
Sd	<i>Sus scrofa domesticus</i>
Sf	<i>Sus scrofa ferrus</i>
S	Suin
Nzs	nordul zonei săpăturii
dV ...	deasupra vetrui ...
rV ...	nivelul de călcare al vetrui ...
sV ...	sub vatra ...
L	cultura CCTLN
P	cultura Petrești
T	cultura Toarte Pastilate
A	amestec de culturi
S	amestec Petrești cu Toarte pastilate
as	astragal
ax	axis
cf	cuboscafoïd
cl	calcaneu
cp	carp
cr	craniu
cs	coastă
cu	cubitus
cx	coxal
fe	femur
f1	falanga 1
f2	falanga 2
f3	falanga 3

hu	humerus
M	molar
mc	metacarp
md	mandibulă
mp	metapodiu
mt	metatars
mx	maxilar
oc	occipital
pt	patelă
ra	radius
tb	tibia
sc	scapulă
vb	vertebră
vc	vertebră cervicală
vl	vertebră lobmară
ed	epifizat distal
ned	neepifizat distal
os	osificat (tuberozitate)
GL	lungimea maximă
GB	lățimea maximă
Bp	lățimea epifizei proximale
DAPP	diametru antero-posterior al epifizei proximale
SD	lățimea minimă a diafizei
DAPdf	diametru antero-posterior al diafizei
Bd	lățimea epifizei distale
DAPdl	diametru antero-posterior al epifizei distale
DAP	diametru antero-posterior
DL	adâncimea maximă a jumătății laterale
Dm	adâncimea maximă a jumătății mediale
GL1	lungimea maximă a părții laterale
GLm	lungimea maximă a părții mediale
GBTc	lățimea maximă a tuberozității calcaneului
Ltsa	lungimea de la tuberozitate la susținătorul astragalului
LCDe	lungimea corpului incluzând și apofiza odontoidă
BSsa	lățimea minimă a suprafetei articulare
LD	lungimea feței dorsale
Lsa	lungimea suprafetei articulare
Lp2p4	lungimea premolarilor P2–P4
LM1M3	lungimea molarilor M1–M3
LM3	lungimea molarului M3
LP2M3	lungimea premolarilor și a molarilor P2–M3
Ldp2dp4	lungimea premolarilor lacteali dp2–dp4
Ldp4	lungimea premolarului lacteal dp4
Bc	lățimea condilului
DC	diametrul capului femural
Bcdloc	lățimea peste condilii occipitali
BG	lățimea cavității glenoide
GLP	lățimea procesului glenoid
LG	lungimea cavității glenoide
SLC	lățimea minimă a colului
BFFed	lățimea suprafetei articulare caudale
BFFer	lățimea suprafetei articulare craniale

BPaed	lățimea peste procesul articular caudal
BPacr	lățimea peste procesul articular cranial
GLPa	lungimea de la procesul articular cranial la procesul articular caudal
HFcd	înălțimea suprafetei articulare caudale
HTer	înălțimea suprafetei articulare craniale
PL	lungimea corpului vertebral
LA	lungimea cavității acetabulare
SH	înălțimea minimă a iliumului
BPA	lățimea maximă a procesului anconeu
BPC	lățimea maximă a procesului coronoid
DPA	adâncimea peste procesul anconeu
SDO	adâncimea minimă a olecranonului
BT	lățimea maximă a trohleei